

פרשיית השבוע

הגזין להגות והסברה יהודית

פרשת לך-לך
תשפ"ג

גיליון מס'
611

ילד, לא פיצה

יש החושבים כי תפקידו של הר"מ או המלמד מסתכם בהרצת-תורה. ולא היא

1.

"... עשו בחרן. שהכניסן תחת כנפי השכינה, אברהם מגיר את האנשים, ושרה מגירת הנשים, ומעלה עליהם הכתוב כאלו עשאו

(רש"י, בראשית י"ב, ה')

את הסיפור המופלא הזה כולם מכירים, אך לפני ימים בודדים הוא נלמד במסגרת 'הדף היומי' במסכת כתובות קג, ב) אבל בהיות והנו רב-לקח נספר אותו במקלות-עם שוב, וננסה לדלות ממנו מסרים לחיים של היום ושל המחור.

אמר ליה ר' חייא: אנא עבדי דלא משתכחה תורה מישראל: דאייתנא כיתנא ושדיינא. ומגדלנא נישבי וציינא טביא, ומאכילנא בישרא ליתמי, ואריכנא מגילתא ממשכי דטביא וסליקנא למתא דלית בה מקרי דרדקי, וכתבינא חמשא חומשי לחמשא ינוקי, ומתנינא שיתא סידרי לשיתא ינוקי לכל חד וחד

ענקי הדורות כבר עמדו על טיבו של סיפור ארוך זה ועמדו מכאן על דמותו של חינוך יהודי: אין קיצורי-דרך. חינוך דורש עמל ויוע, ובעיקר בעיקר - הרבה סבלנות ואורך-רוח.

דור האינסטנט שלנו רגיל להכין פיצה בתנור בחמש דקות (אולי שבע). אבל הילד שלנו - מה לעשות - הוא לא פיצה. חינוך הוא כמו בניין וכדי שהוא יבנה טוב, צריך עבודה יסודית, איטית, מבלי לפסוח על שום פרט. מה לעשות, אבל יש דברים שבהם אנחנו תמיד נשארים בנוסח ובניגון האותנטי הישן והטוב. מדובר על הדברים שטעונים עמל והשקעה.

זהו למעשה המסר הראשון הנלמד מהסיפור של רבי חייא: כיצד עושים "שלא תשתכח תורה מישראל"? בהשקעה יסודית, ארוכה ומתמשכת. צריך לצוד צביים ולעבוד קשה עד שהילד יגדל לאילנא רברבא. כמו רבי פרידא שחזר עם תלמידו על הסוגיות לא פחות מארבע-מאות פעם (!).

"ואת עמלנו - אלו הבנים": אי-אפשר להשיג חינוך פנימי בלחיצת כפתור.

2.

אבל ברשותכם, אחיי האהובים, נעוץ כאן עוד מסר כביר, הקשור לציטטת הפתיחה דנן.

בסיפור שרבי חייא מספר הוא מעיד בתורף הדברים על עובדה שאיננה קשורה לגופו של עניין: "ומאכילנא בשרייהו ליתמי". הדברים הלא זועקים דרשני: מה אכפת לנו האם הבשר נשלח ליתומים או שלא? ואילו - למשל - היה נורק לאשפה!?

ושאלת-השאלות: איך זה בדיוק קשור לסוגייה דנן של "שלא תשתכח מישראל"?

ברם, נראה כי למד גדול לימד כאן: כדי "שלא תשתכח תורה מישראל" לא די בהשקעה התורתית הבלתי-מתפשרת בתלמידים. לא די בכתיבת שישה סדרי משנה לאחר תהליך ארוך ומייגע. אלא יש גם לדאוג - במקביל - לפן החומרי - "ומאכילנא בשרייהו ליתמי".

יש החושבים כי תפקידו של הר"מ או המלמד מסתכם בהרצת-תורה. מבחינה מסגרתית זהו הרי תפקידו.

<<< המשך בעמוד הבא

היצירה הספרותית החדשה של הסופר הצפתי:

את מי יפגוש הדייג החרדי במפתיע
בחוף 'אכזיב' בנהרייה?

אחיי פלקי:
35 ₪ בלבד!
לא ניתן לרכוש
בחנויות

מזל טוב: יצא לאור הספר

"בוודאי גם שם"

יצירה ספרותית חדשה וייחודית מקולמוס-הנשמה
של הסופר הנודע הרב אברהם ישראל פרידמן.

למעלה מ-70 סיפורי השגחה אישיים
של סגירות-מעגל מפתיעות בסערות החיים,
סיפורי אמונה מרגשים שיותירו אתכם פעורי-פה..

לפרטים על נקודות-המכירה ברחבי הארץ ולרכישה - המו"ל: מכון "בלבבי":

פלא': 050-4116867 דוא"ל: abyisrael@gmail.com

עדיין ניתן לרכוש את הסדרה החינוכית המבוקשת 'דרכו' וכן את הספר 'פרשת דרכים' בליווי איורים, בהוצאת המכון

על השולחן

הרב אברהם ישראל פרידמן

ילד, לא פיצה

(המשך)

אבל אם התלמיד בירכתי הכיתה לא אכל ארוחת-בוקר - למשל? זה כבר סיפור פחות רלוונטי. זה כבר שאלה של אגף הרווחה. לא בשביל זה הוא כאן (אה, והמשכורת לא כוללת תחום זה..).

ולא היא.

הדאגה לצרכיו החומריים של התלמיד - הינם חלק ממסכת הרבצת-התורה. כך היא דרכה. שכן כאשר אתה מתמסר לילד, התחברת אליו, וכמים הפנים לפנים - ואזי הוא יקנה ממך תורה.

3.

אצל אברהם אבינו אנחנו רואים זאת היטב. "תורת חסד" על לשונו (ראה סוכה מט, ב).

התורה והחסד הולכים אפוא, שלובי ורוע.

ולכן הרי-זה: "אשר עשו בחרן" - הדאגה שלו הייתה גם דאגה אבהית.

זווית נוספת במדור הבא: 'מפנקסו של מחנך'. טעמו וראו כי טוב.

ואלה המשפטים משפט לחיים

"לעיתים, האדם מוצא עצמו ביום בהיר אחד אורז מטלטליו והלך להתגורר בפריפריה, מקום שעד היום

היה 'ארץ לא זרועה' מבחינתו.

"אבל לאחר זמן הוא עשוי לגלות שהוא לא 'נזרק' לכאן בטעות; אלא הינו שליח משמיים כדי לעשות טוב במקום שלא משופע ביהודים שיכולים להרבות תורה ויראה בקרב הציבור. האדמה שעומד עליה - אדמת קודש.

"לפעמים יהודי נשלח הרחק-הרחק מביתו, מולדתו ובית-אביו, להנאתם וטובתם הנצחית של יהודים רבים שיצטרכו לפגוש אותו כאן. זה לא קורה בטעות, בדיעבד. זה לכתחילה שבלכתחילה"

הפנקסו של החנך

דילחות הינוכיות אקטואליות

מעיל לכל תלמיד

... ופעם התעניין ושאל אותו: "תגיד, שמת לנ אם כולם הגיעו עם מעילים היום?"

א. י. פ.

לא-מזמן ביקרתי בישיבה לצעירים מצוינים במרומי שכונת 'כנען' בצפת - ישיבת 'נחלת בנימין' שמה.

פגשתי בה בני-עלייה בעלי שאיפות להתרוממות בלימוד ובמידות, שעדיים לגדולות בעולמה של תורה.

ובאחד הרגעים היותר-מעניינים שנרשמו, שמעתי את הרמ"ם וראש הישיבה הרה"ג רבי שלמה כהן שליט"א מדברים על דמותה של הרבצת תורה לדור העתיד.

"לא-מזמן ישבתי עם מחנך ודיברנו על תאוריות כאלו ואחרות בעולם החינוך", סיפר לי הרה"ג רבי שלמה יפרח שליט"א-ר"מ שיעור ג' בעיון, "ואני אמרתי לו שלי יש עובדה אחת שעובדת בשטח: אכפתיות, ושוב פעם אכפתיות. כשהבחורים קולטים שאכפת לך מהם - נוצר אמון ושיתופי פעולה הדדיים. אנחנו פשוט אוהבים את התלמידים וזה מקרין בחזרה, כי כמים הפנים לפנים'..".

הר"מ המרכזי הרה"ג רבי יונתן כהן - החרה אחריו: "משפטים לתלמיד כמו: 'הייתי אמש בכותל. התפללתי עליך', אלו לא משפטים חריגים כאן בישיבה. או לעיתים ר"מ שמוציא לתלמיד 5 ₪ מכיסו ואומר לו: 'אני מבין שלא הספקת ארוחת-צהריים. לך תקנה משהו' - זה גם משהו שקורה כאן. זה סוג הקשר - של אכפתיות אבהית. תחושת משפחה ששורה על הכל".

ובשולי הדברים: לכאורה באמת תמוהים הם דברי רבי לאור העובדה שחז"ל כבר אמרו כי רבי היה סמל הענווה - "משמת רבי - בטלה ענווה" (סוטה מט, א) והיאך אמר כן שיכבדוהו.

תלמודא

חושג תלמודי אחד

סוגיות בדף היומי:

ההספדים של רבי

בשבוע שעבר הזכרנו כי במסגרת לימוד 'הדף היומי' במסכת כתובות (קג, ב) למדנו באחרונה שרבי ביקש כי לא יספידוהו בעיירות אלא בכרכים הגדולים לשם יתכנסו רבים כאחד יחד וכך יתרבה כבוד התורה. במאמרנו הקודם ליבנו דבריו לאור ספק הגמרא הנוגע במסכת סנהדרין (מו, ב) האם ההספד נועד לכבוד החיים או לכבוד המתים, כאשר כאן נקרא כצד שני - שלכבוד המנוח, שכן על כך דיבר רבי.

ויישבנו - וכן מצאתי השבוע בספר 'תולדות יוסף' לגאון רבי מתייהו לנדא זצוק"ל - רבה של יאסי - כי אצל תלמיד חכם, ההספד בוודאי הוא "יקרא דכשבי" (כבוד המנוח), דכן ההספד הינו על גודל מעשיהם בתורה ועבודה, וזאת כדי שילמדו ממעשיהם הגדולים.

ועוד ראיתי כדברינו השבוע ממה שמביאים מספר שו"ת תשובה מאהבה (חלק א' סימן קע"ד) שהוכיח מצוואת רבי שמה שאמרו בגמרא שההספד הינו 'יקרא דשכבי' ולכן אם ביקש שלא יספידוהו שומעין לו, כל זה נאמר באדם מן השורה, אולם בתלמיד חכם אין שומעין לו, משום שזהו "כבוד התורה" - ולכן אף רבי שנודע כעניו אמר כן - ואינו רשאי למחול על כך.

וכבר נודע בשערים הפולמוס בגאוני הדור שהורו בחייהם שלא להספידים במיתתם, האם שומעין להם אם לאו.

ובשולי הדברים: לכאורה באמת תמוהים הם דברי רבי לאור העובדה שחז"ל כבר אמרו כי רבי היה סמל הענווה - "משמת רבי - בטלה ענווה" (סוטה מט, א) והיאך אמר כן שיכבדוהו.

ובפשטות מוכח מכאן כפי שכבר אמרו, שענווה אין פירושה התכחשות למציאות, שהרי בוודאי שגדולי הדורות ידעו את יקר מעמדם. אלא שענווה הכוונה שאינו מתבלט על אחרים עם מעלותיו בידעו כי יש לו עוד הרבה מה להשיג.

וידיד יישב עוד בדרך הלצה, שבהיות ומדובר לאחר מיתה, אין כאן כל סרך של כבוד עצמי, שכן האדם כבר איננו בין החיים.

מהורהר ומקבל 'פשוט' יפה על אמרת הספרי הידועה (פרשת ואתחנן): "ושנתם לבניך - אלו התלמידים".

הוי-אומר: הר"מ לא רק מעתיק את שמועת רבותיו בסוגיות הגמרא; הוא צריך גם לקשור קשר אבהי עם תלמידיו. בחינת: "ונפשו קשורה בנפשו".

הוא לא אמור להיות עסוק רק בלימוד עיוני עם תלמידו; אלא גם בלימוד עיוני סביב מצבם הרגשי וגורלם האישי.

סביב הארוחת-צהריים של התלמיד - למשל.

כה ספד - כך מצאתי לאחר מכן - מרן הגרמ"א ליפקוביץ זצוק"ל לרבו המשיג רבי מאיר חדש זצ"ל (ספר 'אמרי דעת' - חלק ב', עמוד שי"ד)

ושינתם לבניך - אלו התלמידים שקרויים בנים. והיינו דכל הדרך ללמד תלמידים הוא שהם קרובים ללב כבנים ממש. וכלשון התנא (אבות ו', א): "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" - שמתוך אהבתו יכול להשפיע לקרבן לתורה

כזו הייתה הנהגת רבנו הגדול זצ"ל, באיזו אהבה וקירוב דיבר עם תלמיד, כמה עמקות המחשבה השקיע לחשוב על טובת התלמיד, על כל צרכיו והצטרכותו, באהבה ובמסירות

סיפר השבוע הרה"ג רבי אריאל דבוש שליט"א - מנהל ת"ת 'אלקבץ' בצפת, שכאשר החל את דרכו בשדה החינוך, הורה לו אביו המנוח, מחנך דגול, לדאוג לתלמידים ללא הרף גם בתחום החומרי.

ופעם התעניין ושאל אותו: "תגיד, שמת לב אם כולם הגיעו עם מעילים היום?" הוא השיב בשלילה, ואביו ביקש ממנו שיבדוק.

לאחר שבדק הורה לו אביו להתעניין האם העדר המעיל נובע ממצוקה כלכלית בבית. כשהתברר שאצל שלושה מהתלמידים זה אכן כך, פקד עליו לרכוש לאלתר - שלושה מעילים בחנות האופנה 'אסולין'. כדי שלתלמידים לא יהיה קר בצינה הצפתית. "זה אחריותך כמלמד", הדגיש.

זוהי דוגמא יפה - וחריפה - של "ושנתם לבניך - אלו התלמידים".

אנשי העשה

סיפור יהודי לשלחן שבת

לשאלת האברך מה יעשה בהיות וזקוק הוא לפרנסה ויום הבחירות מניב ממון נאה, השיב הגרמי"ל: "הקב"ה יכול לשלוח פרנסה ממקום אחר!".

ואכן, באמונת-חכמים פשוטה ותמימה, ביטל האברך את עבודתו בבחירות, והתמיד במסירת השיעור.

באותה תקופה - ממשיך ומספר האיש - עסקתי בהוצאת ספר רב-איכות לתועלת הציבור. נקשתי על פתחי נדיבים שיסייעו לי בהוצאתו לאור.

אחד הנדיבים ציין כי זמנו בל עימו והוא לא יוכל להיפגש. ואז ניצת בו הרעיון להציע לו את יום הבחירות - יום המושבת ממלאכה. האיש נאות, והפגישה התקיימה.

בפגישה זו תרם הנדיב את כל הסכום שביקש הלה עבור הוצאת הספר - שעמד על אותו סכום שהיה אמור להרוויח מעבודתו בבחירות..

ויהי לפלא.

(מעובד על-פי הספר: 'דרכי החיים' חלק א' עמוד תמ"ו)

"הקב"ה יכול לשלוח פרנסה ממקום אחר".

המשפט האמוני המעצים הזה שיצא מפי קדשו של ליבן של ישראל ראש הישיבה הגרמי"ל ליפקוביץ זצ"ל, יכול להרעיף עלינו טללי-תחייה בסערות החיים.

והמסר - אפוא - אחד הוא: בשביל פרנסה, אין צורך לוותר על ערכים. אילו כן, יוצא שכרו בהפסדו.

לתשומת-ליבנם!

מהדורת הדפוס מצומצמת! ניתן לקבל את הגיליון למייל ללא תמורה בשליחת דוא"ל

לכתובת: abyisrael@gmail.com

גדול יום הבחירות

אחד הנדיבים ציין כי זמנו בל-עמו והוא לא יוכל להיפגש. ואז ניצת בו הרעיון להציע לו את יום הבחירות - יום המושבת ממלאכה. האיש נאות, והפגישה התקיימה. ומה עלה בגורלה?

הוא היה רכז ומנהל אחד הסניפים במערכת הבחירות. אלא שזמן-מה לאחר מכן החל למסור שיעור בשעות הערב.

לקראת מערכת הבחירות הבאה תהה מה יעשה. מחד, השיעור לא ייפסק, הוא יוכל להזמין ממלא-מקום, אולם מאידך הוא חש הפסד מעצם אי מסירת השיעור שמוסר בדרך קבע.

למותר לציין, שהמינוי הזה הביא לו ממון רב, ולא בנקל היה לא להפסידו. בתחילה חשב לשהות ולא לבקש את המינוי ואם יבקשו ממנו, הוא ידון בנושא. אולם לא איחרו הימים והטלפון מהמפלגה הגיע והמינוי המדובר הוצע לו.

את השאלה הפנה האיש אל מרן ראש הישיבה הגאון רבי מיכל-יהודה ליפקוביץ זצוק"ל, שהשיבו לאלתר: "על השבועיים עבודה בבחירות - בוודאי אין לבטל את השיעור. אלא אף על יום הבחירות עצמו, גם אם יגיעו מתי-מעט להשתתף, אל תבטל את השיעור ויהי-מה!".

רבי מיכל-יהודה הוסיף לספר על יהודי שהיה מוסר שיעור לבעלי-בתים ברמת-גן השכנה לעיר מגוריו.

יום אחד היה מזג אוויר גשום וסוער-במיוחד והוא התחבט האם כדאי לטרוח לנסוע לאמירת השיעור.

נקש הוא על דלתו של גאון ישראל מרן החזון איש זיע"א. שאלו החזו"א: "כמה משתתפים מידי-יום בשיעור?". הלה השיב: "כעשרה משתתפים". "וכמה אתה חושב שישתתפו ביום עם מזג-אוויר שכזה" - המשיך החזון-איש לבדוק. "אחד בוודאי יבוא, שכן הוא מתגורר בקרבת-מקום".

"אם כן", הורה החזו"א, "מן הראוי שתלך למסור את השיעור גם אם אדם בודד ישתתף בו!". הוסיף והטעים מרן: "אינו דומה אדם למד היום לאדם שלא למד היום. האדם שלמד הוא כבר סוג של אדם אחר!".

הגרמי"ל סיים את הסיפור, והלקח היה ברור.